

m. dal 15. in poi, e il 18. no

Poljedni broj 16 h.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

Vlasnik i izdavač dr. Lovro SCALIER, odvjetnik, Pula, Viale Carrara 3. (Narodni Dom). Uredništvo Via Sissano 24. — Odgovorni urednik Ivan MARKON, Pula. — Rukopisi se ne vraćaju. Cerač. aus. pošt. št. 26.795.

Godina IV.

U Puli, nedjelja 15. decembra 1918.

Broj 1234.

Citateljima!

Današnji je broj posljednji, koji se tiska u tiskari Jos. Krmpotića. Pomenuta tvrdka obustavlja svoj obrt koncem ovoga meseca. Današnji broj izlazi za danas i ponedjeljak. Budući će se broj — utörak ujutro — tiskati u tiskari Laginja i dr., Via Giulia br. 1, gde će se smestiti i uredništvo i uprava lista. Obzirom na skraćenu nakladu lista, visoku cenu papira, te povećani oblik, u kojem će od utorka unapred list izlaziti, prodavat će se pojedini broj lista po 20 para. Molimo prijatelje narodne stvari, da list kupuju usprkos bellini, u koju nas odeva sadanja vlast. Da list održimo, nastojat ćemo, da se prilagodimo okolnostima.

Prijateljima preporučamo, da se u svakoj zgodi i nezgodi sete za fond lista. Ovom se prilikom oprašta tvrdka Jos. Krmpotić sa svojim mušterijama u Puli i u Istri uz molbu i želju, da bi ono iskreno poverenje, što su ga imali u njoj, prenele na tiskaru Laginja i dr.

Jugoslavenski kralj — okrunjeni predsednik republike.

Pred godinu dana razgovarao je američki novinar Marchal s kraljem Petrom, koji je rekao medju inim: Većim sam delom živeo u republici. Najlepše uspomene moje mladosti poteću iz onih dana, kada sam se ja borio u Francuskoj vojsci protiv Nemačke. Onomadne sam se ja borio za Francuze protiv Prusa, a danas se bori Francuska protiv Nemaca za me i moj narod. Borba je to u kojoj se bore slobodni narodi protiv neslobodnih naroda. Budući sam skoro čitav svoj život živeo u republici, sretan sam, što nisam ništa drugo, nego okrunjeni predsednik republike. To predsedništvo mnogo mi je draže od krune. Ponosim se, što sam u istom smislu kralj, kao i engleski kralj Gijaro, što sam kralj slobodnog naroda.

Kada sam zašo na srpsko prestolje, bila je Srbija utlučnuta medju dve autokratske države, Austro-Ugarsku i Tursku. Upravo se divim, da je ta malena država usprkos tako snažnih upliva mogla sačuvati svoje demokratske ideale. Kao kralj smatrao sam svojom dužnošću jedino, da budem izražaj želja moga naroda i njegove vlade. Ti ideali moga naroda sastojali su u želji, da Srbija u svojoj domovini bude slobodan, da živi kako on hoće i da niko ne narušuje njegov mir. Osobitu je važnost polagao kralj na izjavu: „Naša je prva želja bila mir. Naša druga želja je, poboljšati sudbinu one braće naše krvi, koja su tako dugo trpela u ropstvu brutalnog turskog režima, i morali podnositi nasilja austrijskog režima. Kao srpski kralj jedino želim, da vidim, čitav narod, kome pripadam, Srbe, Hrvate i Slovence oslobodjene od njihovih ugnjetavača i ujedinjene u jednoj državi.“

Domaće vesti.

Otvoranje hrvatskih škola u Puli. Od ponedeljka dalje otvorena su naše škole na Monte Grande, u Via Verudella br. 20, u Via Sissano (Villa Stipek) i u Narodnom Domu.

Oni roditelji, koji su upisali svoju decu za školu u Via Besenghi neka šalju decu u školu u Narodni Dom. Škola u Via Besenghi je još zapremljena od vojništva, za to ne možemo ovu školu za sada otvoriti.

Što pre otvorit ćemo školu i u Šijani. Roditelji, šaljte Vašu decu u naše škole! Svim prijateljima i znanelima, kojim pred prišlim odlaskom iz Pule nesam mogao stisnuti desnicu, ključem: S Bogom i do vidoval Josip Baselli.

Svim prijateljima i znanelima, koje mi nije bilo moguće pozdraviti prigodom mojeg naglog odlaska iz Pule, ključem: S Bogom! Dr. Ivan Buzolić.

Verovnloma bivšeg austrijskog vojnog zarara. Trgovačka i obrtnička komora u Trstu poziva interesente trgovce i obrtnike, da što pre prijave kod ureda komore svoje tražbine i prema bivšem austrijskom zararu i prema vladi a.-u. monarkije za vojničku liferaciju, rekviziciju robe, ratno podavanje ili bilo kakvu drugu tražbinu. Komora će skupiti rečene iskaze u svrhu zaštite interesa pomenute klase prema vladama bivšeg carstva.

Učiteljima. U najbliže će vreme biti otvorene na teritoriju puljskog kotara razne pučke škole i dečja zabavišta s talijanskim nastavnim jezikom. Nastavnici će primiti sledeća beriva: a) osposobljeni učitelji i učiteljice K 300 mesečno, b) učitelji i učiteljice dečjih zabavišta sa samom svedodžbom osposobljenja K 250 mesečno, c) učiteljice dečjih zabavišta neosposobljene primat će K 200 mesečno. Učitelji, koji se kane natecati za jedno od mesta, valja da predadu svoje molbe direktno nadintendantu za elementarne i complementarne škole pomorske ratne luke, prof. Bearz-u u Puli do 20. t. m. Natecatelji će istodobno izjaviti, da li su možda spremni da prihvate jedno mesto na pokrajinskim školama uz plaću određenu po Istarskom zakonu od god. 1908. naravski uz povišicu, za učitelje koji žive daleko od svoje obitelji od mesečno K 120.

Vojničke penzije. Kr. gubernatorat Venecije-Giulle je odredio sledeće: Osobe, koje stanuju u Veneciji Giuliji, koje su dosele primale penziju preko poštanske kase likvidature ratnog ministarstva bivše a. u. vlade — moći će je podići kod mesne pokrajinske financijalne blagajne. U tu svrhu valja da kod likvidature penzija financijalne direkcije (Piazza della chiesa evangelica, IV. p., porta 141) prikažu s odnosnim dekretom umirovljenja i poslednji poštanski ček u svrhu ustanovljenja do kada su primili pristojbine. Isplaćivanje će uslediti na temelju bilegovane namirnice uz potvrdu župničkog ureda. Likvidacija i isplata vrši se od danas, 12. decembra 1918. nadalje.

Američki Jugoslaveni Wilsonu. Američki listovi javljaju iz San Franciska: Ovdlašnji Jugoslaveni su zaključili pridružiti se akciji 900.000 Jugoslavena u Združenim državama te zamoliti predsednika Wilsona, neka bi se na mirovnoj konferenci zauzeo za pravice Jugoslavena.

Antanta odetupa od Wilsonovih načela. „Neue Freie Presse“ javlja iz Londona preko Berlina: Ministarskom kabinetu ina dvostruko zatvorena vrata bila je danas bez zastupnika Amerike i gije sednica Clemenceau-a, Lloyd Georgea, F. i Sonnina i Orlando. Pihvačeni zaključci imaju veliko značenje za mirovnu konferenciju. Oni činjavaju program antante te se udaljavu od Wilsonovih načela.

Istraga protiv Karla Habsburga. Službeno se javlja: Vesti o cenzuriranju pisama i pošiljaka prijašnjem caru, kao i ograničenju njegovih poseta su potpuno nelitinski. Osim posve umerenog policijnog nadzora nesu uopće poduzete nikakove mere glede njegove osobe. Uostalom će se povesti istraga, dali postoji kakova temeljita sumnja protiv prijašnjega cara i članova njegove porodice, a na to će on dobiti jednaka prava kao i svaki građanin.

Sastav skupnog jugoslavenskog ministarstva. Beograd, 10. dec. Počele su sednice radi sastava skupnog ministarstva. Dosada se nisu još pojavile nikakve poteškoće. Centralna će vlada biti imenovana po svoj prilici najkasnije koncem ovoga meseca ili početkom druge sedmice.

Agrarna reforma u državi SHS. Narodno Veće spravlja veliku agrarnu reformu: u prvom redu ukinuće kmetstva uz pravednu odštetu, kao i svih povlastica koje izviru iz feudalnog odnošaja.

Bivši namestnik dalmatinski grof Attoms, koji je blizu mesec dana stao na raspoloženje Narodnog Veća u Zagrebu, pušten je prošle sedmice na slobodu. Narodno Veće htelo je od njega točno doznati, tko je preko ovog rata špijunirao i denuncirao u Dalmaciji.

Robert Cecil poklisar u Americi. Kako se iz New-Yorka javlja, širi se u upućenim američkim krugovima glas, da će lord Robert Cecil doskora biti imenovan britskim poklisarom u Udruženim državama.

Zajedničko jugoslavensko ministarstvo. Po veštima iz Beograda, do konstituante osnovat će se zajedničko jugoslavensko ministarstvo sa 18 ministara i 7 državnih tajnika. Vlada će biti jedinstvena, pojedine zemlje sačuvat će svoj autonomni delokrug, a bit će u vezi s ministarstvom preko državnih tajnika.

Banknote „drugog izdanja“. U prometu pojavile su se banknote bivše austro-ugarske banke, koje se od prijašnjih razlikuju tim, što je hartija slabija, što imade nekih razlika u boji, a osobito, što imadu na nemačkoj strani oznaku „II. Auflage“ i na mađarskoj „II. kiadás“. Ravnateljstvo Zemljištno-veresijskog Zavoda u Zadru odlučilo je u zajednoj svojoj sednici, da zavodska blagajna takvih banknota ne sme primati.

Stadler umro. U nedelju je u Sarajevu u višakoj starosti umro vrhbosanski biskup dr. Josip Stadler, koji je u političkom životu igrao znatnu ulogu. Bio je radikalnohrvatskoga mišljenja, te u časnoj vezi s čistom hrvatskom strankom prava. U Bosni je vodio politiku, koja je neprestano dovodila u spor sa Srbima. On je bio hrvatski ekskluzivist. Njegovo je glasilo bilo: „Hrvatski Dnevnik“, koji je izlazio u Sarajevu. Kada je godine 1917. počeo pojačani jugoslavenski pokret u svim jugoslavenskim pokrajinama, pristao je i Stadler tom pokretu, ali upliv odozgor tako su na nj, slaboga starca od 80 godina, bili jaki, da je predao svoje glasilo u ruke c. i kr. nadporučniku, poznatom frankevcu dr. Pilaru. Njegov nenadani preokret bio je uzrokom, da su od njega mnogi pristalice otpali, njegov upliv među hrvatskim življem u Bosni-Hercegovini svakim danom više padao tako, te je na koncu ostao i sasvim bez njli.

Reforme koledara u Srbiji. Posebni izvestitelj „Secola“ Luciane Magrini, poručuje svome listu, da je u Zagrebu razgovarao s podpredsednikom N. V., Svetozarom Pribičevićem, koji mu je među ostalim kazao, da će Sibi preurediti svoj koledar te poprimiti gregorijansko brojenje. Verovatno je da će i mesto ćirilice uvesti u književnost latinsko pismo.

Dr. Trumbić. „Obzor“ doznaje, da dr. Trumbić ne će u Zagreb, već da ostaje u Parizu, da prisustvuje konferencama i da brani jugoslavenske interese.

Tko je podanik Nemačke-Austrije? U konferenciji državnoga veća o zakonu glede državljanstva, promenilo se je § 2. tako, da prestaju biti nemačko-austrijski državljani one osobe, koje budu do 31. dec. pristale uz jednu od onih država, koje su se osnovala na tlu prijašnje austro-ugarske monarhije.

Novi engleski brodovi. Kako pomorski dopisnik „Timesa“ javlja, sagrađen je od početka rata 21 britski ratni brod, od kojih pet pripadaju razredu, o kojem se ništa nije saopćilo javnosti. Veći se, da su ovi brodovi 500 stopa dugi, sadržaj im je 30.000 tona, a brzina im iznosi 30 do 35 uzlova. Oni mogu ploviti također u plitkoj vodi.

Mađarski poslanik kod antante. Grof Antun Szray otputovao je po nalogu mađarske narodne vlade u Paris, gde će pregovarati s Wilsonom, Houseom i Gerardom.

Izborna borba u Engleskoj. Putnici, koji se vraćaju iz Engleske pripovedaju, da se u Engleskoj nečuvenom žestinom vodi izborna borba. Razvijaju se sve veći bojevi za socijalizam, a protiv imperijalizma. Radnička stranka istupa u navalu u 300 kotareva, ali nema novaca za izbore ni novina.

Voralberg i Švicarska. Kad je nastao slom bivše monarhije, svaki je narod nastojao da se okupi u jedno kolo. Gotovo svi Nemci se okupiše u austrijsku nemačku republiku. Sam Voralberg nije htio, da o tomu čuje, nego se je organizirao napose. Sada je poslao molbu na švicarsku federativnu vladu podkrepjenu brojnim potpisima, da ih prime u švicarski savez. Na ovo je švicarska vlada izjavila, da je dirnuta nad tim činom svojih suseda, ali se ne će ni upuštati u raspravu toga pitanja, dok se ne izjavi jasno i jedno-dušno ceo narod Voralberga. Švicari shvaćaju i uvažuju pravo narodnoga samoodredjenja.

Učesnici mirovnog kongresa. Kako dopisnik „Daily Newsa“ javlja, namerava vlada, ako ostane nakon izbora na kormilu, da ponudi jedno mesto u koalicionom kabinetu Asquitu, da on može tako prisustvovati kao delegat na mirovnom kongresu. Sedinjene države biti će zastupane po Wilsonu, Lansingu i pukovniku Houseu, Italija po Orlandu i Sonninu, Japan će zastupati Cinda i Matsuri, Rumunjsku Take Joanescu, Grčku Venizelos, Francusku Clemenceau, Briand i Burgeois, Englesku Lloyd George, Balfour i Beading, nadalje radnički delegati i jedan ili više zastupnika dominijona.

Medju republikom Chile i Peru. Demisionirani ministar vanjskih posala dr. Tuleda polazi sa svim članovima kabineta u Washington, da preuzme funkcije opunomoćenog ministra republike Peru kod Zduženih severo-američkih država. On će smesta zamoliti vladu u Washingtonu, da ona deluje, da Peru vrati republiki Chile provincije Tacna i Arica, temeljeći svoje pravo na nacima predsednika Wilsona. Službeni krugovi i službena štampa drže, da će se konflikt izmedju republike Chile i Peru za posed Tacne i Arice moći skoro rešiti mirnim putem. U političkim se krugovima osigurava, da je državni tajnik Zduženih država, Lansing, brazilski ministar vanjskih posala republike Uruguay, Baltazar Brum predložio vladama Peru-a i Chile-a, neka se odrede plebisciti u provincijama Tacna i Arica u svrhu odredjenja, kome imaju da pripadnu.

Narodna vlada Vojvodine. Narodno je Veće u Novom Sadu proklamiralo otpad od Mađarske i proglasilo se jedinstvenom državom s kraljevinom Srbijom. Sastavili su posebnu vladu, te se njeni članovi zovu pučkim poverenicima. Predsednikom je izabran odvjetnik u Somboru dr. Lalošević, a zamjenikom njegovim Petar Konjović; poverenikom za unutarnje poslove imenovan je dr. Pavlas, odvjetnik u Novom Sadu, njegovim zamjenikom dr. Svetislav Mihašević, za pravosuđe dr. Rat, za bogoštovlje i nastavu privremeno dr. Lalošević, za financije dr. Manojlović, za promet Stevan Slavnić, za gospodarstvo Dimitrije Krićin, za prehranu dr. Popović, za socijalne reforme socijalni demokrat Dušan Tušanović, za zdravstvo dr. Marković, za obranu Dušan Popor bivši ces. i kr. kapetan. Vlada vojvodine smatra današnje stanje privizornim do mirovne konferencije, te je odgovorna Narodnom Veću u Novom Sadu.

Ugarska kani prekinuti s Nemačkom. Jedan peštanski dnevnik javlja, da je ugarska vlada na zahtjev antantnih vlasti zatražila na prijateljski način, da se nemački generalni konzul u Budimpešti grof Fürstenberg otpusti iz Budimpešte, pošto Ugarska nije više voljna podržavati diplomatske odnose sa Nemačkom. Sa službene se strane javlja, da je uistinu takav zahtev antanta učinila, ali da odluka od strane mađarske narodne vlade još nije pala. Po svoj prilici će ta odluka pasti na takav način, da ne će odgovarati glasinama, koje se pronose gradom. Svakako se može računati, da će mađarska narodna vlada prekinuti diplomatske odnose s Nemačkom.

Dr. Korošec i dr. Zerjav stigli u Beograd. Svi delegati Narodnog Veća zdravi su. Debate nastavlja se posvema po programu. Ovaj tren nalazi se na dnevnom redu pitanje sastava državne vlade i odredjenje zastupstva za mirovnu konferenciju. Jerter je povoljno rešeno pitanje narodnih autonomija. Dr. Korošec i dr. Zerjav su u pravi čas stigli ovamo. U nedelju ili ponedjeljak delegacija vraća se kući.

Politički banket u Beogradu. Srpsko je ministarstvo priredilo delegatima u 9 i pol sati na večer mali banket. Prisustvovali su mu delegati te srpski ministri Ljubo Jovanović, dr. Minčić, Stojan Pročić i ministar rata Rašić s vojvodom Mišićem, koji je potukao Potiorekovu vojsku i odlikovao se na francuskoj fronti kod Amiens. Delegate je pozdravio ministar Pročić kratkim govorom, u kom je naglasio sve kulturne i političke radenike za narodno jedinstvo i južnoslavensku državu: Tomislava, Petra Zvonimira, Ljudevita Posavskoga, Dušana Silnoga, Gundulića, Strossmayera i junačku srpsku vojsku, koja je delo ujedinjenja konačno dovršila. U ime delegata uzvratilo je dr. Ante Pavelić. Na to je srpskoj vojsci nazdravio Svetozar Pribičević, a zahvalio se ratni ministar general Rašić ističući teške patnje srpske vojske kroz zadnje četiri godine rata.

Rodoslovje obitelji jugoslavenskog kralja Petra. Kralj Petar rođen je 29. lipnja 1844. u Beogradu. Venčao se 30. srpnja 1883. na Cetinju s kćerkom kneza Nikole, kneginjom Zorkom, koja je umrla

4. ožujka 1900. Njihova su deca princeza Jelena, rođena na Reci 23. listopada 1884., princ Gjorgje, rođen na Cetinju 27. kolovoza 1887. i regent Aleksandar, rođen na Cetinju 4. prosinca 1889. Kralj Petar ima još brata kneza Arsenija Karagjorgjevića, rođ. 1859., a ovaj ima sina kneza Pavla, rođ. 1893. Petar-Karagjorgjević izabran je kraljem Srbije 2. lipnja 1903., a stupio na prestolje 12. lipnja 1903.

Prevara sa oporukom Franje Josipa. Bečko državno veće poslednjih se dana bavilo oporukom Franje Josipa i povelu istragu o tomu, jer različiti znakovi upućuju na to, da se nije njegova poslednja volja izvršila. Naročito tvrde mađarske vesti, da se nisu priveli svojoj svrsi 7 milijuna kruna, što ih je oporučno ostavio deci nadvojvode Franje Ferdinanda. Ovi se iznosi nisu isplatili, jer su isceznuili. Koliko se je dosle moglo razbistriti ovo pitanje, radi se o tome: Franjo Josip ostavio je u svojoj oporuci deci nadvojvode Franje Ferdinanda znatan zapis, a za troje dece 10-postotni užitak od ostavštine od okruglih 60 milijuna kruna. Ostavština se je sastojala većinom od zemljišnih poseda. Kasnije se je na pobudu bivšega cara Karla na novo procenilo ovaj zemljišni posed, pa se je pri tomu ispostavilo, da se je kod sadašnje vrednosti zemljišta i tla postigao čudnovati rezultat, da se je sva ostavština procenila za 17 milijuna kruna manje, nego li kod prve procene. Nadvojvodina su deca dakle dobila samo 10 postotaka od zemljišta, koja su procenjena samo na 43 milijuna kruna, dočim je oporučno zapisano 60 milijuna kruna. Sasvim će se razbistriti ova stvar već skorih dana.

Hodža o granicama slovačke države. Milan je Hodža izjavio, da se još ništa nije odlučilo o demarkacionoj liniji izmedju Mađarske i češko-slovačke države. Ali toliko može saopćiti, da će se slovačka prostirati od Rožuna do Ungvara, gde će Slovaci također odmah preuzeti upravu. Izuzetak čini jedino grad Košice, koji u istinu ima većinu mađarskog pučanstva. U prvom redu mora školstvo dopeti u slovačke ruke. Onde međjutim, gde je većina pučanstva mađarska ili nemačka, ostat će i nadalje mađarske, odnosno nemačke učionice. Nadalje je izjavio Hodža, da sadašnjoj nestašici ugljena nije kriva češko-slovačka država, već Nemačka, koja je izvozila dnevno na stošine vagona iz pograničkih krajeva, dok nije dolžno bila organizirana češko-slovačka vojska. To se sada promenilo, pa su se prilike bitno poboljšale poradi toga, što se brzo rešilo slovačko pitanje.

Krivo tumačenje grofa Karolya. Češko-slovački tiskovni ured javlja: Ministarsko predsedništvo saopćuje: Posredovanjem ministra izvanjskih posala dra Beneša nedvornno se je utvrdilo: 1. da grof Mihajlo Karolyi na nedopustiv i neispravan način tumači ugovor o primirju; 2. da se ovim primirjem ni u kojem slučaju nije priznao integritet Ugarske, te da se s Karolyiem uopće nije pregovaralo, kao s priznatim i zakonito ovlašćenim predstavnikom; 3. da su valjani i obvezatni glede bivše Austro-Ugarske jedino pregovori u Versaillesu; 4. da su saveznici priznali češko-slovačku državu i mađarsku vladu.

Za naše umetnike. Na mirovnoj konferenciji bit će govora i o isceznuilim umetninama, koje su gospodujuće vlasti bilo na kakav način raznele. Baš radi toga odsek za mirovnu konferenciju Narodnog Veća u Zagrebu izdao je proglas, koji upućuje narod i općine, da javu sve one kulturne umetnine, što nam odnose vlade. Budući da je dosta posla oko prikupljanja ovog materijala po svim našim zemljama, to je odsek za mirovnu konferenciju Narodnog Veća u Zagrebu zamolio i ovlastio O. Franu Jurića fra-njevca (adresa: Zagreb, Kaptol broj 9), da se on brine za nestale umetnine. U ime toga O. Jurić apelira na sve općine, biskupske kurije, župničke urede, samostanske i crkvene starešine, kojima je što ponestalo od umetnina, da mu izvole što pre javiti. Dužnost je svakog rodoljuba, da se odmah odazove. Radi se o našem kulturnom i narodnom blagu.

Što traži Antanta od južnih Slavena. Beogradska „Pravda“ donosi u svom uvodniku od 3. prosinca ovo: Saveznici (Antanta) su rekli, da njihovu pomoć možemo steći samo ako naše ujedinjenje postignemo dragovoljnim ujedinjenjem naše braće sa slovenskog juga, i da srpski državnici, ako hoće da sačuvaju potporu savezničkih naroda u Evropi i Americi, moraju da rade u harmoniji izmedju sebe i u harmoniji sa jugoslavenskim predstavnicima. Mi moramo predstavljati jedinstvenu frontu i prema neprijatelju i prema saveznicima. Srbi, Hrvati i Slovenci iz bivše austro-ugarske monarhije preko svoga Veća dali su dokaza, da dragovoljno hoće da se pridruže nama. Njihova odluka, volja i ljubav naših saveznika zahteva od nas, da ne gubimo vremena i da uložimo sve svoje sile da budemo jedna duša i jedna snaga. Tada će svi delovi našeg naroda postati jedna nacija i tada ćemo steći puno priznanje celog kulturnoga sveta.

Količina n.-u. zlata. Za devedesetih godina obe su državne uprave uručile Austro-Ugarskoj banci za otkup državnih nota 600 milijuna zlatnog novca, od kojih su 400 milijuna otpadale na Austriju. Banka je tada preuzela obvezu, da će u slučaju svoje likvidacije vratiti obema državnim upravama količinu zlata. Međjutim su se tečajem rata izručile ove za-

Ihne zlata državnim upravama za plateže, koji su se imali podmiriti u inostranstvu, tako, da banka više nema ovo zlato. Ugovorom se međutim mora utvrditi, da je banka udovoljila svojoj platežnoj dužnosti glede zlata, što joj se je predalo u svoje vreme te da više nije obvezana na daljnje vraćanje. Takvom se izjavom moraju pravila banke izvesti u skladu sa zbiljskim prilikama.

Bugarji i Česi. Bugarski listovi dokazuju u dugim člancima i uvodnicama, da je za Bugare osobito nužno, da obnove sa Česima one veze, koje je pretrgao svetski rat, davajući pri tome oštre lekcije onima, koji su se do sada oduševijavali za sve ono, što iz Nemačke dolazi. Sigurni smo, da se im Česi daju isti savet, koji im i mi evo šaljemo: Kaznite oštro neumoljeno krivce, koji su skrivili prolevanje bratske srpske krvi. Kaznite one, koji kukavno iz ledja napadaju našu braću Srbe, iztrebite iz svoje sredine sve one, koji su bili uzrokom bratoubilačkoj borbi. Pokajte se zalutala braćo, a pokrivanje nek ne bude polovično, neka ono bude potpuna zadovoljština uvredjenoj braći Srbima. To je poruka Bugara sa strane Hrvata.

Jugoslaveni! Rodoljubl!

Još se jednom pozivate, da izvršite svoju narodnu dužnost, te položite svoj dar za srpsku braću. Ali brzo, odmah, jer predstoji — možda već ove nedelje — skorajnja otprema. Jugoslaveni! Rodoljubl! iz okolića i mesta! pokazite se na delu — ne budite rodoljubl samo na jeziku. Darove prima „Društvo Jugoslavenskih žena“ u Pull, Narodni dom II. kat od 9 — iz prepodne 1 od 3—6 popodne.

Prosveta.

Ivan Turgenjev: Njegova 100-godišnjica.

U ovom strašnom vrtlogu ratnom bilo je dogodjaja, koje bi čitav kulturni svet bio bez sumnje na najsvetčaniji način proslavio, da ga nisu druge strašne brige morile. Tako je jedan događaj stogodišnjica Rusa Ivana Turgenjeva, najvećeg genija slavenskog plemena, uz Prospera Meriméea najznamenitijega svetskog pisca novele. Bez sjaja i slavila prošao je njegov stoli rođendan 28. oktobra o. g. Ni njihova domovina velika Rusija, koja se još uvek kupa u krvi svojih sinova, nije dostojno proslavila velikog svog sina. Ivan Turgenjev je bio romantičar, ali ne romantičar u smislu Viktora Hugo-a; On je romantičar duše, a ne genere-a. Turgenjev potiče od stare plemićke porodice ruske. Rodio se u mestu Orei god. 1818. Univerzitetu je izučio u Moskvi, da se u naučima usavrši, podje u inozemstvo, te ga nalazimo u Nemačkoj, u Berlinu, gde sluša historička predavanja u Ranke-a. Kasnije se vratio u Rusiju i postav činovnikom u ministarstvu unutrašnjih poslova. Dostojno ode u Paris, gde je ostao sve do svoje smrti. 1883.

Turgenjev se rodio i živeo mnogo godina na selu. Njegovi „Lovčevi zapisci“, s kojih se ime njegovo na daleko i široko čulo, su zbirka novela prave domaće umetnosti, u kojoj opisuje socijalne prilike u raznim ruskim krajevima. Obelodanio je i pre njih drugih radnja u stilu Byron-ovu. Vrativši se iz god. 1848. iz inozemstva bude kao svi veliki ruski pisci zbog jednog članka prigodom smrti pesnika Gogolja bačen u tamnicu. Pomilovan kasnije živeo je ponajviše u inozemstvu u Baden-Baden-u i Parisu. Pedesetih i šezdesetih godina izadješe njegova glavna dela. To su romani: Rodin, Plemićkognezd, U predvečerje, Oci i deca, Dim, Nova zemlja.

U delu „Oci i deca“ pripoveda Turgenjev kroz usta glavnog junaka Basarova ukinuće svega dotadašnjega reda i autoriteta. Basarov naziva sama sebe nihilistom. To je ime kasnije uzimala slobodarska mladež u Rusiji kao ime stranke. U romanu „Dim“ prikazuje sve stranke i slojeve prosvetljene Rusije u stečajju, a u „Novoj zemlji“ daje nam vrlo živu sliku ideja i agitacija napola obrazovanih, nemoćnih ruskih socijalista. Napisao je i nekoliko komedija i silu članaka, koji su rasejani po svim ruskim listovima. Njegova su dela prevedena, na gotovo sve evropske jezike.

M. U. Dr. EUGEN WORELL
VIA MONTE RIZZI 2

ord. od 2—5 sati po podne.

Preuzimlje sva lječničko-mikroskopska pretraživanja.

San savjetnika Orlića.

Napisao: Josip Kozarac.

Probudiv se, bač naglo pokrivalo sa sebe, otvori oči, što ih je jače otvoriti mogao, sjede na postelju, trseći se i očima i usima i cijelim svojim bićem, da se osvjedoči, da je on to glavom savjetnik Marko Orlić pl. Oroslavski, a ono, što se vidi oko njega, da je zbilja njegova soba, u kojoj on eto već desetu godinu spava.

I osvjedočiv se, da je tomu zbilja tako, uzdahne duboko, u želji, da tim uzdahom streše sa duše sav onaj strah, onaj nemili san, što ga je čas prvo prosnio.

No kraj svega toga, što se je uvjerio, da je ono, što ga je tako neugodno potreslo, puki san bio, ipak mu u žilama ostalo nešto, što mu je smetalo i što ga je protiv njegove volje sililo, da si još jedamput predoči taj strašni san.

I on si ga je toli živo predočio, a ta ga se predočba i opet toli nemilo kosnula, da je sav sretan bio, kada je u taj čas široki trak sunca šiknuo kroz žaluzije i napunio sobu pravim pravećim životom.

No ništa ga nije tako uvjerilo, da on ne sanja, već da zbilja živi i misli, kao onaj broj službenih novina na kamenoj ploči noćnoga ormarča.

Nije doduše bio njegov običaj, da prije spavanja čita, — osim službenih novina, on je uopće jako malo čitao — ali ovaj broj novina bio je za njega toli izvanredan, toli neobičan, da ga je doveo iz ureda kući, da ga pohrani na vječitu uspomenu.

Razlog, radi kojega je taj broj gospodinu savjetniku toli omililo, bio je taj, što je na čelu toga broja stajalo, da je savjetniku Marku pl. Orliću pođjeljen red zlatne zvijezde.

Ta četiri retka bila su gospodinu savjetniku toli dražena, tišak mu se činio toli ukusan, njegovu razinaknutim slovima tišakno ime zvonilo je toli zvonko i na aristokratsku, da on u tom broju nije ništa drugo mogao pročitati, jer kamo god bač pogled, svuda mu se nametala ona četiri retka, pa i same „domaće vijesti“, njegovo najmilije štivo, bile su u tom broju nekuda mršave i nezanimive.

Pročitav ona četiri retka jedamput, drugiput i trećiput, — njemu je to ponovno čitanje išlo nekako samo od sebe, kao djetetu, koje je davno već polizalo med sa žlice, ali je, ne znajući ni samu zašto, u istoj strasti još i dalje obilzuje, — pročitav dakle ponovno ona četiri retka, gospodin se savjetnik od dragosti u duši nasmičeo, te skoro da nije zaboravio na svoj san.

Sada, kada je bilo izvan svake sumnje, da je odlikovan redom zlatne zvijezde, i da će mu danas svečano na prsa prikopčanu biti, on se što no riječ skurazio, da si još jedamput od početka pa do kraja ponovi onaj — po sadašnjem njegovu sudu glupi san, čudeći se samom sebi, da se od te gluposti — makar i san — mogao onako nemilo uplašiti.

On se dakle dobi sjecao, da je nečas do dva sata bio u klubu, da se cijele večeri razgovaralo o njegovu i o raznim odlikovanjima, da se prepiralo o važnosti redova u raznim državama, i da se pri tom popilo nekoliko boca šampansa više nego obično, da se napokon oko dva sata poslije polnoći povratilo u veoma ugodnom raspoloženju kući, da legao u postelju, ali od uzrujanosti da nije mogao usnuti, te onako mutnih misli prevračao se po postelji, pa istom pred zoru zaklopio oči.

I sada dolazi onaj, kako da mu reče, onaj luđi san.

Sanjao on, da je bio onaj isti savjetnik, koji u istinu jest, ali ne u ovoj zemlji i državi, nego u nekakovoj njemu posve nepoznatoj, koja je doduše u mnogo koječemu bila slična evropskoj kulturi, ali u temelju samom bilo je ondje sve drugačije, da pače posve obratno, nego li u civilizovanoj državi dvadesetoga vijeka.

Tako na primjer nisu se u toj zemlji knjige čitale od prve stranice prema zadnjoj, nego od zadnje prema prvoj; juha se nije jela kao prvo, nego na koncu kao zaanje jelo; za alkoholsko piće nije se uopće ni znalo, nego se pila nekakova slatka, topla voda; činovnici nisu dobivali plaću na prvoga, nego naknadno na zadnjega svakoga mjeseca.

Na tu zadnju uredbu se gospodin savjetnik nekako najteže priučio; doduše, ne bi ni na toj uredbi bilo ništa neobično, kada bi se samo, pa makar i na zadnjega u mjesecu činovniku isplatila cijela plaća, — ali tomu žalibože nije bilo tako, nego se isplatilo samo onoliko, koliko je dotični činovnik u dotičnom mjesecu uistinu odradio, pri čemu je ne samo fizički i duševni rad, nego i uspjeh toga rada točno kao na vagi bio odmjerena i ocijenjen.

Savjetnik Orlić nije nikako mogao da pojmi, gdje je to nevidivo biće, koje svagdašnji rad činovnički tako točno kontrolira, a da se ipak nijedan činovnik nije na koncu mjeseca potužio, da mu je plaća krivo odmjerena; savjetnik Orlić bio je tako duboko uvjeren o točnosti i pravčnosti ocjene svoga službenoga rada i odmjerena pripadajuće mu plaće, da je sa potpunom rezignacijom kvitirao onu svotu, koja mu je za dotični mjesec odobrena bila.

On je doduše nastojao, kako bi to nevidljivoj kontroli izmakao, no kakogod pokušao, nikako mu to nije pošlo za rukom. Eto, baš posljednji mjesec udesio je tako, da je svaki dan točno u devet sati

došao u ured, i to tako, da ga je veći dio i mladi i starijih činovnika vidjeti mogao.

Nekolici činovnika pripočeo je, da će ovo koliko dana raditi na veoma važnomu poslu, te usrdno zamolio, da za to vrijeme ne bi dolazili u njegovu uredovnu sobu, da ga ne bune u poslu, jer mu je za to potreban apsolutan mir.

Dakako, da je želja gospodina savjetnika točno ispunjena, — nijedan činovnik nije ni na vrata njegova kucnuo.

A on bi svakom takovom zgodom pomislio: vjek mora da bude praktičan! Zadovoljno bi se smiješio, proto dlanove, zapalio mirisavu cigaretu i uvaljo se u svoj udobni fotelji.

Pravom nasladom latio bi se tada službenih novina, koje su već ležale na stolu, te upravno žudnim očima preletio preko rubrike „imenovani“. Dakako, da su ga najviše zanimala poznata imena, te je nekim ugodnim začudjenjem čitao, da je njegov školski drug Nikola N. promaknut u prv. plaćeni razred VIII. činovnog stepena, dočim je on — Orlić — već u VI. dnevnom razredu. . . . A pri tom je sam sebi potvrđivao, da je to zbilja onaj Nikola, koji je tečajem svih osam gimnazijalnih razreda bio uvijek prvim djakom! . . . No kao što ga je ugodno dirnulo, da se njegov saučenik duboko za njega polako penje, tako se nekud našao smrknut i uznadjen, pročitavši, da je u službenim godinama prvo mlađji od njega Mirko N. imenovan savjetnikom.

Taj bi me mogao još preteći, — od sada će trebati toga čovjeka posve drugačijim načinom pozdravljati.

To su doduše malenkosti, — ali o malenkostima ovise svjete. U ostalom, to nije ništa novo, to postoji od vjeka i to će postojati sve dotle, dokle god činovnici budu razdijeljeni u dnevne razrede.

Te i takove misli poticale su gospodina savjetnika svaki put na maštanje, a njemu, je to maštanje, to ugadjanje samomu sebi, bilo tako nužno kao svakidašnji kruh. Gledati svoju osobu svuda na prvom mjestu, slušati glasove začudjenja o svojoj brzoti kariere, izmišljati uvijek nove načine, kako bi ugodilo ovomu ili onomu svemožnomu — u takovim mislima sastojao je najveći dio njegova duševnog naprezanja.

U takovim mislima zaboravio je gospodin savjetnik i na novine i na cigaretu, te bi ga tek za cigarete otrunjeni pepeo prenuo iz takovog maštanja.

Sada je valjalo pomnjivo pročitati „domaće i inozemne vijesti“. Uvodni članci i ekonomske rasprave nisu gosp. savjetnika ni malo zanimali, štivo je za njega suviše bilo, jer on nije nikako mogao dopustiti, da bi kojekakovi novinari i literati mogli više razumjeti, nego li jedan savjetnik.

Usuprot zanimalo su ga različite sitne vijesti u Velike; on ih nije kao ostali čitatelji tek na brzu ruku pregledao, nego ih je i po dva puta pročitao samo da ih što sigurnije zapamti. No zato je on i bio u takovim stvarima autoritet, i poslije osam dana on je dobro znao, kamo je na lov pošao grof X., kada se iz Opatije povratila baronesa Y., te je napokon znao i najezgotičnija imena konja i njihovih vlasnika, koji su na utrkama pobijedili ili nastradali.

Pročitav novine, pogledao bi na svoju zlatnu uru, a lice bi mu se bud smrknulo, bud razvedrijo, već prema tomu, da li se je kazalo manje ili više primaklo jedanaestoj uri.

Da zatučee još ono nekoliko časaka do jedanaeste, pregledao bi novo prispjele spise; kod toga pregledavanja ostalo bi mu lice nepomično, te se nije moglo ni po jednoj crti razabrati, da li ga koji spis više ili manje zanima; on je listao i otiskivao od sebe spis za spisom, kao ljuske od očišćenih kestena.

A on je i znao, zašto to čini! On se od prvoga početka svog službovanja držao načela, da se činovnik nipošto ne smije žrtvovati svojoj službi, jer takove činovnike ubrzo stigne Mulej Hasanova sabina: der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, der Mohr kann geh'n, — a o tu se duboku istinu nije gospodin savjetnik nipošto htio ogrješiti.

„Radi samo onoliko, koliko moraš, ni potera više; nastoj, da se ma čimgod istakneš, samo ne čednošću i marljivošću u uredu, jer potonja su dva svojstva najnužniji uvjeti, da takav činovnik uvijek ostane u IX. dnevnom razredu.“

To je bilo stozerno načelo, ispovijest zvančne duše gosp. savjetnika.

Medjuto izbila i jedanaesta . . .

Gospodin bi se savjetnik posve iznevadio; ispravio se cijelim tijelom kao dobar gombalac, trgnuo plećima, protegao ruke i povukao manšete, namjestio ovratnik, uzeo šešir i štap, te zatim izišao na potajna vrata i onaj drugi hodnik, koji je bio opredijeljen za privatne stanare, koji su stanovali u drugoj polovici te zgrade. Odatle otpužio bi se najživahnijom ulicom u klubsku restauraciju.

Ovdje je tekao njegovu lice zasjalo u potpunju svojoj važnosti, tu se tek razabiralo iz svake njegove žilice, da čovjek nije stvoren samo za to, da radi, nego da i uživa.

Nakon što je pojeo svoj zajutrak, popio svoj konjak ili liker, vještačkim okom pregledao inozemne ilustrovane novine, povratio bi se sav zadovoljan oko pol jedne po podne u ured, i to onim istim hodnikom i na ona ista tajna vrata, na koja je i izišao.

Kada onda se latio posla, i radio do druge ure, kadog i do pol treće, kao što to već dolikuje činovniku njegova stepena. On je mnogo pazio na to, da ne izlazi u rpi sa ostalim činovnicima, gdje se dođuše vide svi, ali pojedinac ostaje neopažen...

Tu je praksu uveo gosp. savjetnik posljednjega mjeseca, te se stalno nadao, da će na taj način izmaknuti onoj nevidljivoj kontroli, koja je onako neobičajno obavljala njegova beriva.

No sve uzalud! Nevidljivoj kontroli nije ostala ništa od ta najnovija savjetnikova lukavština, nego upravo čudnovatom točnošću odbila od beriva sve te sate, koje je gosp. savjetnik otrgnuo od službe.

U toj državi naime, u kojoj je gosp. savjetnik danas u snu služio, nije se činovnicima isplaćivala plaća svakoga prvoga unaprijed, nego na koncu mjeseca, i to tako, da je nevidljivi i nepoznati računarski čovr svakomu činovniku zadnjega u mjesecu dostavio račun — baš kao gostima u hotelu — u kojemu je potanko izračunana bila ona svota, koju dočelni činovnik može potići prema svom faktičnom radu u tom mjesecu.

Taj račun glasilo je za savjetnika Orlića za tekući mjesec ovako:

Savjetnik Marko pl. Orlić imao bi za mjesec	250 for,
putnim troškovima	60 for,
Ukupno	310 for.

Od toga mu se odbija:

Prvo: od 2.—7., od 9.—13., od 22.—28. t. j. u trajanju 15 dana, i to počevši od devete u jutro do jedne ure popodne izvan službe provedeno vrijeme. Prema tomu odgovarajući dio plaće iznaša 64 for.

Drugo: na službenom putovanju bio od 15. do 19. tek. mjeseca, ukupno četiri dana; od tih je dva dana faktično službovao, jedan dan bio na lovu a jedan dan u B. kod župnika na gozbi. Pošto se na putu iz mjesta M. u N. imali upotrebiti željeznice, a ne kola, briše se zaračunana kilometrina sa 22 kilometra, te se od putnih troškova odbija 25 for.

Treće: pošto je dovršenom paritetom protiv N. N. radi smetanja posjeda dokazano, da nije bilo u interesu erara, da se tu parnica uopće započinje i pošto je savjetnik Orlić sebe samoga tri puta na razna mjesta izaslijao i na taj način eraru 56 for. suvremena troška učinio, dužan je polovinu te svote eraru natrag povratiti, t. j. 28 for.

Ukupni odbitak za tekući mjesec iznaša dakle 118 for., te prema tomu ostaje da se isplati još 192 for.

Pod tim računom bila je crvenim mastilom slijedeća opaska tiskana: „P. n. gosp. činovniku stoji pravo utoka proti gore odredjenom računu“.

Gospodin savjetnik sav je pozelenio, kada je pogledao račun, ali da bi utok uložio, na to nije ni pomislio.

Dakle sve uzalud! Ova nevidiva, tajna kontrola, koja ljudskoj savjesti, nije se dala baš nikako prevariti.

U ostalom je, kao svi činovnici, tako i savjetnik Orlić privikao na tu nemilu uredbu, nastojeći, kako bi u prvašnjem računu izbrisano svotu u slijedećem računu.

On je isprvine bio znatizeljšan, da li to isto biva i sa računima ostalih činovnika, no kad god je bilo jednoga ili drugoga kolegu da zapita, svakiput mu je neka nepojatna sila zavezala jezik i njemu u taj čas bilo, da su ti mjesečni računi jedan dio činovničke duše, koji se kao sveta tajna što brižnije treba čuvati.

Kako malo ne svakoga višega činovnika, mučila je i savjetnika Orlića želja, da bude odlikovan redom. To ga je želja mučila tim više, što je nekolicina poznatih mu viših činovnika već bila odlikovana, a da on nikako nije mogao zasluge tih činovnika saznati. Najvećma ga ljutilo, što su ti sretnici kao njemu, u prkos dan na dan ta svoja odlikovanja nosili.

Pa kao što u snu već obično biva, da se svaka želja u isti čas i ispuni, tako je bilo i savjetniku Orliću. Došavši danas po običaju u devet sati u ured — tako je on sanjao — nadje na svom stolu dekret, kojim mu se podjeljuje red zlatne zvijezde. I baš si je taj red on uvijek najviše želio!

No u koliko ga je taj dekret u prvi čas razveselio, u toliko je bio iznenadjen, kad ga je pročitao. I to je ono, što ga je noćas u snu onako nemilo dirnulo, da je sav sretan bio, kad se je probudio i osvjedočio, da je to tek puki san.

Otvorajući dekret — tako je gospodin savjetnik danje sanjao — udario mu najprije u oči njegov plemenitaški naslov, a ispod toga bilo je točno napisano, kako je do njega došao.

Bilo je to prije pet godina, dok je Orlić još bio sapinikom. Kao i sada, tako je on već u prvom početku svoga službovanja nastojao, kako bi na izvanredan način poskočio u činovničkoj karijeri. Redovitim putem napredovati, to bi značilo jedva svake desete godine pomaknuti se za jedan stepen naprvo, a to je Orliću bilo previše. Zato je on udario posve drugim putem, nego li obični činovnici; on je nastojao, da steče naklonost mjerodavnih činbenika izvan ureda, a ne u uredu. U tom pravcu imao je on na njah i fja sluh. On je već u prvoj mladosti počeo, da vanjština puno više djeluje na ljude,

nego li nutrinja. To je bilo uzrokom, da je on svojemu tijelu i oddjelu posvećivao najveću pažnju. On je bio vrstan plesač, vrstan gombalac, vrstan lovac, i u svakoj toj struci bio je obučen po najnovijem ukusu.

Znajući jako dobro ocijeniti te svoje tjelesne vrline, umio je on vrlo vješto ušuljati se u razne odbore najmodernijih sportskih i talmi-humanitarnih društava, kojima su predsjednici bile poznate velikašice i inače uplivne osobe. U takovim društvima bio je on upravo nenadoknadiv; on je bio i tajnik i blagajnik i glavni aranžer. On je ulovio prvu proljetnu šljuku, on je u lovištu baruna X. između pet najboljih lovaca srušio tečajem triju dana najveći broj gnjetelova; njegova puška tako se svidjela jednomu velikašu, da je taj velikaš bio sav sretan, kada mu je Orlić ponudio, da se promijene s puškama.

I tako korak po korak srastao se on posvema sa najodličnijim društvenim razredom, a da nitko nije ni opazio kakove staeške razlike između njega i ostalih članova.

I tako se desilo, da je na lovu, kojemu je prisustvovala elita lovačkog društva, jedan velikaš pucajući na gnjetela neopazice snasuo skoro sav naboj Orliću u rajišjak.

Svako je držao, da će Orlić podieći teškoj ranu, no na svačije čudo, on se za dva mjeseca posve oporavio. Ta se nezgoda po mogućnosti tajila, jer je dotičnomu velikašu bila ne samo kao čovjeku, nego i kao glasovitomu lovcu veoma neugodna. Da se oduži Orliću, napeo je sve svoje sile, te mu isposlovno plemstvo, i time čapunjio najtopliju Orlićevu želju; to je bilo još jednino, što mu je nedostajalo! što ga je klonekle sačuvalo i ponizivalo u društvu aristokrata.

Kakla je prije pet šest godina bilo u službenim novinama oplašeno, da je Orliću podijeljeno plemstvo na pridjevkom Oroslavski, tada je ova nekolicina aristokrata, kojima je eljena zgodna na lovu poznata bila, javno pravila dosjetke, kako je gospodin Orlić svojom glavom zaslužilo sebi plemstvo.

Orlić je radi te aristokratske dosjetke proživio dosta neugodnih dana, tim više, što se je govorilo, da je ta dosjetka potekla baš od onoga velikaša, koji ga je ranio; no njemu, čovjeku skroz praktičnomu, više je vrijedila ona „beat possidentes“, nego li najduhovitije i najzlobnije dosjetke. On se je tješio i mislio: „Bilo je i bit će do vijeka ljudi, koji će bližnjemu svomu zavidjati“.

To je dakle bila povijest njegova plemstva!

Sad, je li bila zloba, ili samo slučaj, da je baš u ovom času, i u onom istom dekretu, u kojemu mu se podjeljuje red zlatne zvijezde, morala ta povijest radi krivo napisane riječi na vidik izći i njega nakon toliko godina opet toli nemilo u dušu bocnuti; tko bi to znao!

Gospodin savjetnik odmah je pomislio, da je i to udesila ona nevidiva, zlobna kontrola, koja u vječnoj očevidnosti vodi svakolika ljudska djelat.

Pa i taj nesretni dekret! Ne samo što ga je sjelio na neugodnu prošlost, nego — bruke i sramote! u tom dekretu stoji zlatnim slovima napisano, da mu se podjeljuje red zlatne zvijezde, ali ne za izvanredne zasluge, nego kao kazna za „službenu mlitavost i nemarnost“.

Nakon prvoga iznenadjenja nije gospodinu savjetniku preostalo ino, nego da se utješiti time, da je u toj čudnoj državi, u kojoj je on noćas služio i o kojoj sanja, sve obratno, nego li je u ostalim državama, pa da je tako i sa redovima.

I ne samo to, već kao što su oni mjesečni računi imali crveno tiskanu opasku, u kojoj se činovniku dozvoljuje utok proti mjesečno odmjerenom novčanoj svoti, tako je i u tom dekretu bila crveno tiskana opaska, koja je glasila:

„Za prvi put podjeljuje se u ime kazne red zlatne zvijezde na bijeloj vrpici; za drugi put isti red na žutoj vrpici, a za treći put isti red na crvenoj vrpici; ovaj treći red je istovjetan sa otpustom od službe. Kaznjenu dužan je podijeliti mu red svaki dan na prsima nositi“.

Orlić je mislio, da će poluditi od muke, kada je pročitao taj dekret, te je proklinjao onaj čas, kad je uopće poželio, da dođe do tog odlikovanja.

Tješilo ga dođuše, da i mnogi drugi činovnici imaju taj isti red, dapače nekogi i onaj na žutoj vrpici. Njemu je tek sada bilo jasno, zašto oni dan na dan redove nose, a i to mu je bilo jasno, zašto nijedan ne ima tri reda.

No kao što to već biva, da se u snu svako čuvstvo bilo radosno, bilo neugodno u desetostroko jačoj mjeri izražava, tako bilo i Orliću, te ga neugodnost gušila poput more. On je dođuše u polusnu svom silom nastojao, da se riješi toga strašnoga čuvstva, te je već i na to počeo pomišljati, da više nikada ne će u klubu tako dugo izostajati i preko mjere piti šampanjca; no ta misao unatoč da ju je on silom hvatao, bježala od njega, a onaj strašni san uvlačio se sve to dublje u najtanje žilice njegova života.

No kivala bogu! sada se je eto probudio i na svoju sreću opazio, da je to puki san bio, te da je i tim snom nestala i one države sa čudnim njenim

uredbama. Sav sretan namijao se svomu strahu, kada je u novinama crno na bijelom ugledao, da je on uistinu odlikovan za izvanredne zasluge, a ne za službenu mlitavost i nemarnost.

A u taj čas sjetio se i onoga sretnoga događaja, koji mu je to odlikovanje donio.

Bilo je to onoga jednoga dana, kada je Orlić u klubskoj gostionl ostao nešto dulje nego obično, te istom pošlje jedne ure po podne — dakako na ona tajna vrata, koja su i na javi, a ne samo u snu postojala — došao u ured. Dogodilo se, da je baš toga dana gospodin ministar iznenada došao oko pol treće u Orlićev odsjek radi veoma nužnih podataka, koje je trebao za sutrašnji svoj saborski govor, te u cijelom odsjeku nije našao nijednoga predstojnika, ni savjetnika — jer je uredovni sat već davno minuo — do jedinoga Orlića.

Dakako, da gospodin ministar kao pravedan i savjestan činovnik nije mogao na ino, nego da toli vanredno marljivo službenika odmah sutradan predloži na odlikovanje.

I jedva da su od onoga dana prošla dva mjeseca, donesoše prekiučerašnje službene novine, da je savjetniku Orliću podijeljen red zlatne zvijezde, i eto već danas bit će mu taj visoki red svečano predan.

Predaja bila je potanko opisana malo ne u svim novinama, a u službenim bio je osim toga opisa još i kratak životopis odlikovanoga, i to od riječi do riječi onako, kako ga je savjetnik Orlić novinar-skemu izvjesitelju pripočeo.

Tu se je kazalo: ta je savjetnik Orlić već u prvom početku svoga službovanja svratio na se pozornost svojih poglavara radi svoga širokoga znanja, marljivosti i energije; da mu je za nagradu tih vanrednih svojstava još za rana podijeljeno plemstvo, a sadanje odlikovanje sa redom zlatne zvijezde nova je potvrda i novo priznanje gore istaknutih svojstava, koje toga rijetkoga činovnika rese. Na koncu je dodano, da je savjetnik Orlić jedna od najpoznatijih i najomiljenijih osoba glavnoga grada, i da je on od onih rijetkih zvaničnika, koji, kraj svega ogromnoga službenoga posla, ipak dospjevaju, da bud kao predsjednik, bud kao tajnik ili odbornik sudjeluje u nebrojenim humanitarnim i sportskim društvima, a sva su se ta društva više ili manje njegovim požrtvovnim trudom podigla do sadanje visine.

I taj broj novina pohranio je gospodin savjetnik za uspomenu i taj broj je on ne jedamput pročitao, i čudnovato, to čitanje nije njega ni najmanje dirnulo, on se nije ni u dnu duše zapitao, zašto li ga je onaj dekret, o kome je sanjao, onako neugodno, a ovaj broj novina usprot toli ugodno uzrujao, gdje je dobro znao, da između sna i jave nije bilo baš nikakove razlike.

Mali oglasnik

- Prodaje se** 143
mlade prašičke za pleme po niskoj cenl. Via del Pini 23.
- Traži se**
sluškinja. Nastup odmah. Uplatiti se Via Stancovich br. 15, I. kat desno. 144
- Prodaje se**
moderno pokuštvo za spavaću sobu i kuhinju, glasovir i razne druge domaće potrebe. Via Antonia 19, I. kat. 155
- Prodaje se**
stroj i pokuštvo. Via Monte Rizzi 22. 156
- Gostiona sa dozvolom**
i cijelim uredjajem prodaje se. Via Muzio 43. 157
- Prodaje se**
kuhinjaško posoblje, sofa sa stolicama, kompletna postelja, praonik sa mramornom pločom i zrakom, okvir za slike, željezom okovana skrinja sa mjedenom ključanicom, cvijeće u vazama, kanarinac sa kriljkom, već na plin, boce raznog sadržaja te šampanjske, razni ličilaški kistovi, ormaric sa bravarskim alatom. Langer, Via Carlo Defranceschi broj 26, I. kat.
- Prodaju se**
pokuštvo sobe i kuhinje, mvači stroj, pisači stol i razne stvari. Via Lepanto broj 36, I. kat. 158
- Pokuštvo**
sa sobu i kuhinju se prodaje. Via Cerere 14, I. kat. 159
- Prodaje se**
celo pokuštvo sa 2 sobe i kuhinju i više drugih stvari. Via Sissano broj 40, I. kat. levo. 160
- Prodaje se**
kuća sa 600 kvadr. metara vrta sa Paaganerju. Uplatiti kod Valentina Zemlje, Via Tivoli br. 2. 161
- Za prodati**
divan, 2 lepe slike, dečja kolica, kuhinjaški ormar, stol, stolica, stelaža, lampa i sklednjak za gas, stolica za sklopiti, korito, škaf, umivaonik i kameni ugljen. Via Dante br. 13, II. kat desno. 162
- Prodaje se**
pokuštvo za sobu i kuhinju. Via Muzio 52, ulaz Via Prato sette Morari 3, I. kat. 163

Daje se p. n. općinstvu do znanja, da se je otvorila nova radionica

zlatara i draguljara

u Via Carducci 55, I. kat.

Prima svakakove nove radnje, naručbe i popravke, te posrebrivanje odnosno pozlaćivanje predmeta uz niske cene.

Kupuje se staro zlato uz dnevne cene.
Za što veći poset moli i preporuča se

Beulich i Grünbaum.